

Všetička, František

Zvon zlaté svobody

In: *Myšlenkové toposy literatury v česko-slovenských souvislostech : (minulost a současnost)*. Pospíšil, Ivo (editor); Zelenková, Anna (editor). Vydání první Brno: Tribun EU, 2014, pp. 255-258

ISBN 978-80-263-0738-9

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.81557>

Access Date: 12. 03. 2025

Version: 20250223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZVON ZLATÉ SVOBODY

František Všetická (Olomouc)

Klíčová slova

J. M. Hurban, situace po rozpuštění kroměřížského sněmu, slovenská delegace u císaře, Hurbanova zpráva o návštěvě

Abstrakt

J. M. Hurban dvakrát navštívil Olomouc. Podruhé jako člen slovenské deputace u císaře roku 1849, krátce po rozehnutí kroměřížského sněmu. Hodnocení politického postoje slovenské delegace. Hurbanův soudobý a pozdější komentář těchto událostí.

Key words

J. M. Hurban, situation after the dissolution of the convention in Kroměříž, Slovak deputation to the emperor, Hurban's report on the visit

Abstract

J. M. Hurban visited Olomouc twice. The other time as a member of the Slovak deputation to the emperor in 1849, shortly after the convention of Kroměříž had been dissolved. Evaluation of the political approach of the Slovak delegation. Hurban's contemporary and latter comment on those events.

Dnem 14. 8. 1848 se Olomouc stala sídelním městem rakouského císařství, neboť téhož dne přibyl do pevnostního města ze vzbouřené Vídně císař Ferdinand I., zvaný Dobrotivý. Na dvojnásobně sídelní město se Olomouc proměnila 2. 12. 1848, když v ní byl intronizován osmnáctiletý František Josef I. K oběma panovníkům přijížděla řada delegací a osobností, mezi nimi také deputace slovenská, jejímž členem byl i Jozef Miloslav Hurban.

Autor *Olejkáře* nenavštívil Olomouc poprvé, zavítal do ní už jako dvaadvacitiletý při své cestě po Čechách a po Moravě. Z vlasteneckého entuziasmu se tento posluchač bratislavského evangelického lycea vydal roku 1839 do Prahy a při zpáteční cestě se krátce zdržel v Olomouci. Po svém návratě popsal své putování v knize *Cesta Slováka ku bratrům slavenským na Moravě a v Čechách* (1841). Hurban se ve svém cestopise zmiňuje sice o Aloisu Vojtěchu Šemberovi, ale ten ještě v Olomouci nepůsobil. Závažnější zmínka se týká města samotného: „*Toto mesto by veľmi ľahko rozkvitlo, keby nebolo pevnosťou: lebo okolo tečie rieka Morava, sú tu križovatky z Čiech a Rakúska a cesty vedú ďalej do Sliezska, Haliče, Poľska a Ruska. Teraz je uzavreté medzi bradbami a neprináša úžitok, aký by mohlo donášať.*“¹ Názor je to nepochybně víc než správný. Hurban napsal a vydal svou *Cestu Slováka* česky, avšak všechna její dostupná vydání jsou už poslovenštěna, proto i můj citát je z přeložené verze. (Otázkou je, jak asi vypadala Hurbanova čeština.)

Za dalších deset let navštívil Hurban Olomouc podruhé. Tentokrát jako člen slovenské deputace, která mladičkého císaře ujist'ovala o své věrnosti trůnu a zároveň jej žádala o podporu svých národních požadavků. Delegation o 24 členech dorazila koňmo a na vozech do Ostravy a odtud železnicí do Olomouce. Do města přibyla ráno 17. 3. 1849 a okamžitě se dozvěděla, že dosavadní nezaručené zprávy o vyhlášení oktrojované císařské ústavy jsou pravdivé. Jozef Miloslav Hurban během cesty onemocněl, trpěl zimnicí, přesto se však audience u císaře 20. 3. zúčastnil. Za deputaci promluvil k císaři Jozef Kozáček, zvolenský katolický kněz. Sám Hurban s Františkem Josefem hovořil, o obsahu jejich rozmluvy píše ve svých *Rozpomínkách*: „*Ku mne pristúpiač spytoval sa ma jeho veličenstvo na slovenských povstalcov, kde sú rozpostavení, ako ozbrojení, či sú dobre vycvičení, chválil ochotu národa slovenského k uchopeniu zbrane za práva svoje i monarchie slávu.*“

Slovenská delegace přijela do Olomouce k císaři přesně deset dnů po tom, co byl rozehrán kroměřížský sněm a vyhlášena oktrojovaná

¹ Hurban, Jozef Miloslav: *Cesta Slováka k slovenským bratom na Morave a v Čechách. 1839*. Bratislava: SVKL 1960, s. 104.

ústava (stalo se 7. 3.). Slovenští rebelové dorazili v čase, kdy byly s definitivní platností pohřbeny myšlenky revolučního roku. Říšský sněm v Kroměříži byl nejen rozpuštěn, byty některých poslanců nejen vojensky obsazeny, ale na mnohé z nich, konkrétně na příslušníky německé levice, byl vydán zatykač pro údajnou účast na vraždě generála Latoura, proto mnozí z poslanců tajně uprchli, chycen a uvězněn byl pouze Adolf Fischhof. Do této situace přibudou slovenští vlastenci a osmnáctiletému císaři slibují věrnost. Jde o vysloveně bizarní situaci, která svědčí buďto o nedostatečném politickém a společenském rozhledu příslušníků delegace, nebo o neobyčejně vypjatém útlaku ze strany Maďarů, jenž představitele slovenského odporu vrhl do náruče habsburské moci a ztotožnil se s ní. S největší pravděpodobností platí oboje, přesněji řečeno u jednotlivých členů poselstva převažoval jeden nebo druhý postoj.

Hurbanovy postoje známe z jeho literatury a z korespondence. V dopise své choti, psaném krátce nato z Vídně, poznamenává: „*Česi sa už zrovna zbláznilí – už aj píšu o sláve Kossuthovej.*“ Ve své monografii o Ludovítu Štúrovi pak odsuzuje „*brožný zločin na Latourovi spáchany*“. Výše citované úryvky z *Rozpomínok* a další autorovy názory v nich vyjádřené nejsou přitom formulovány z obav před cenzurou, neboť Hurban v nich vysloveně píše o terorismu z maďarské strany.

Příslušníci slovenské delegace jsou v podstatě známi, neboť v den audience u císaře se nechali vyfotografovat. Jsou mezi nimi mimo jiné Samo Chalupka, Michal Miloslav Hodža, Ludovít Štúr, Andrej Radlinský, Karol Kuzmány a Daniel Lichard.

Slovenská delegace odjela z Olomouce do Vídně ještě 20. 3. Ovšem bez Hurbana a Kozáčka, který se rovněž rozstнал. Za ostatními členy deputace dorazili do Vídně až 29. 3. Slováci tehdy předložili požadavky ministru Stadionovi a dalším vysokým hodnostářům. I oni je obdařili četnými nezavazujícími sliby. Císař a dvorní kamari-la dovedným způsobem postavili povstalecké nespokojence různých národnostních skupin proti sobě, což byl jeden z činitelů, jenž přispěl k porážce všech revolučních snah.

Jozef Miloslav Hurban je vedle Mikuláše Dohnányho jediný, kdo podal přímé svědectví o bouřlivých událostech let 1848 a 1849. Uči-

nil tak v obsáhlé monografii o Ludovítu Štúrovi a ve svých *Rozpomínkách*.

Z atmosféry revolučního roku 1848 vznikla Hurbanova *Národní píseň*, která začíná těmito verši:

*Bíje zvon slobody, čujte ho národy,
Kto ho nepočuje, obanuje,
I my čujme, bratia, zvon zlatej slobody,
Kým nezapečatia nám ho zas národy.*

Zvon zlaté svobody nezapečetily národy, ale císař František Josef a jeho vládnoucí kamarila, k nimž se představitelé slovenského národa v březnu 1849 v olomouckém arcibiskupském paláci beznadějně, zbytečně a naivně obraceli.

